

Islam—en våldsam eller fredlig religion?

Christine Schirmmacher

Efter terrordåden i New York, och hot om ytterligare planerade attentat i Europa och USA, blir kristna ibland tillfrågade om hur vi egentligen ser på islam. Folk står uppskakade och hjälplösa inför händelser som dessa. Hur kan någon göra något sådant? Är islam en religion som förespråkar våld? Eller är sådana handlingar bara felsteg av vissa fanatiska terrorister, som ser islam som en missförstådd ursäkt för deras gärningar? Evangeliska Världsalliansens talesperson i islam, Christine Schirmmacher, tar här upp islams historia och teologi.

Det är förstås helt riktigt att vi inte ska göra ”muslimer” som grupp ansvariga, eller misstänka dem för terrordåd i största allmänhet. Vi kan inte förstå bakgrunden genom panik, fördomar och diskriminering, eller genom att bara se saker och ting på ett sätt. I sådana här tider är det mycket viktigt att fortsätta se vår opolitiska och fridsamma turkiska granne som vår goda vän och medmänniska, och inte plötsligt som en fiende. Många muslimer har själva fördömt terrorhandlingar.

Turkiet och Tyskland har traditionellt haft goda relationer genom hela 1900-talet. Tyskland har haft några ”kolonier” men har aldrig varit en stor kolonialmakt som t.ex. Frankrike eller England. Sår från det förgångna är därför kanske inte lika djupa när det gäller Tyskland som flera andra länder. Turkisk islam är dessutom i många avseenden mindre politisk än arabisk islam. De flesta turkiska muslimer lever ett opolitiskt liv.

Och vi kan förstås inte tala om ”muslimerna”, lika lite som vi kan säga ”de kristna”. Majoriteten av muslimerna, närmare bestämt 90 %, är sunni-

muslimer och 8–9 % är shiamuslimer, och efter dem kommer många mindre grupper som alawiter, druser, yasidier, Amadiyya, Bahá'í eller Ahle haqq. Deras dogmer och trossatser skiljer sig starkt från varandra och från ortodox sunniislam.

I Tyskland är det turkarnas islam som dominerar, och de flesta turkar hör till sunnigrenen. Av 4,3 miljoner muslimer i Tyskland är 2,1 miljoner av turkisk härkomst (däribland minoriteter som kurder, armenier etc.). Turkisk islam skiljer sig väldigt mycket från arabisk eller iransk islam, delvis (men inte bara) för att religion och stat är officiellt åtskilda i Turkiet. Sist men inte minst så bor majoriteten av världens muslimer inte i arabländerna i Mellanöstern, utan i Sydostasien, i Indonesien, Pakistan, Bangladesh och Indien.

FREDLIGA OCH VÅLDSAMMA STÄLLEN I KORANEN

Koranen innehåller verser där det talas om fred, fredsstiftande, förlåtelse och Guds nåd, även om dessa verser mest handlar om fred bland muslimerna själva (sura 49:10) eller den fred som den

(muslimske) troende kommer att finna i paradiset (sura 56,26 och 15,47).

Andra korantexter talar om våld och till och med föreskriver det: ”Profet! Kämpa outtröttligt mot förnekarna av sanningen och mot hycklarna och visa dig omutligt sträng mot dem; Elden är deras slutliga hemvist – detta eländiga mål!” (sura 66:9 m.fl.) Den svåra frågan är vem denna våldsbefallning är riktad till, och i vilken tid och under vilka omständigheter den gäller.

”Det finns de som är helt emot våld och hänvisar till verser i Koranen där det talas om en (fredlig) kallelse till den muslimska tron, och det finns de som tror att man efter en viss period av fredligt vittnesbörd också får ta till stridsmetoder mot de ’otrogna’.

erhålla samma rättigheter som de kristna kyrkorna, men som inte skulle använda våld för att uppnå sina mål.

Ett annat problem är att islam inte vet av någon högsta auktoritet som har rätt att tala för alla eller de flesta muslimer. Man har heller ingen skriftlig bekännelse och inget högsta råd eller några trosartiklar som definierar och specificerar vad som anses vara ”islamiskt” eller ”icke-islamiskt” och som skulle accepteras av de flesta eller alla islamiska grupper.

MUSLIMER I TYSKLAND

De flesta muslimer i Tyskland lever och tän-

I den här frågan finns det väldigt många olika åsikter bland muslimska teologer. Det finns de som är helt emot våld och hänvisar till verser i Koranen där det talas om en (fredlig) kallelse till den muslimska tron, och det finns de som tror att man efter en viss period av fredligt vittnesbörd också får ta till stridsmetoder mot de ”otrogna”. Sedan finns det också grupper som vill vända västvärldens strukturer upp och ner, och

ker opolitiskt. Men bland de turkiska muslimerna finns också extremistiska islamiska grupper som observeras av den tyska staten. För majoriteten av muslimerna är dock islam framför allt en religion och ett levnadssätt, en kombination av religion, kultur och traditioner (religiösa lagar, fester och helgdagar). Många turkiska muslimer är sekulariserade och följer knappast de ”fem pelarna” i den muslimska tron (trosbekännelse, de fem dagliga bönerna, fasta, allmosor och pilgrimsfärd till Mecka).

ISLAMISM I TYSKLAND

För de islamistiska grupper som finns representerade i Tyskland och över hela Europa har islam både en politisk och en social dimension, som de vill förkunna världen över, även i Europa. Deras mål är att infiltrera samhället med sina egna lagar och värderingar, genom att uppnå samma rättigheter som andra religiösa grupper inför lagen, få officiellt erkännande av islam som den tredje största religiösa gruppen, samt göra anspråk på och utnyttja all frihet de kan få genom västerländsk lag för att leva sina liv enligt islams kulturella och religiösa värderingar. Allt i syfte att förvandla det västerländska samhället till ett islamiskt.

Dessa grupper är under observation av den tyska staten, eftersom de med både ord och handling uttrycker sin önskan att skapa en ny stat enligt principerna i Koranen och ”sanna” (Muhammeds levnadssätt, hans beslut och uppfattningar i olika frågor så som de återges i traditionerna, ”hadith”). Principerna i fråga avviker så tydligt från huvudidéerna och värderingarna i en fri demokrati att dessa grupper av den tyska staten anses som fiender till demokratin. Vissa terroristgrupper har redan haft kollisioner och konfrontationer med tyska myndigheter.

LÄRAN OM ”JIHAD”

Det arabiska ordet ”jihad” betyder egentligen inte ”heligt krig” utan ”att anstränga sig”, ”att sträva”, d.v.s. anstränga sig för att sprida islam

och sanningen i Koranens budskap – som muslimer ser det – på Guds väg. Denna ”ansträngning på Guds väg” eller ”ansträngning för Guds skull” (på arabiska ”jahada fi sabil allah”) kan uppfattas både som en fredlig förkunnelse av islam, och som krig eller konflikt.

VAD HAR KORANEN ATT SÄGA OM JIHAD?

Koranen använder ordet ”jihad” på många ställen, och ordets innebörd kan variera beroende på i vilken tid det används. Under ”Meckaperioden”, som är islams tidiga period och åren för Muhammeds första profetior – ungefär år 610–622, då han fortfarande bodde i sin hemstad Mecka – så ligger tonvikten i termen ”jihad” på ett fredligt förkunnande av islam. Under denna tidiga period kämpade Muhammed desperat för erkännande och kunde inte ens föreställa sig någon våldsam sammandrabbning med de ”otrogn”. I staden Mecka var ju hans motståndare en överväldigande majoritet, och själv var han väl medveten om sin egen politiska svaghet.

Under ”Medinaperioden”, åren efter att en grupp med de första anhängarna till islam flydde från Mecka till grannstaden Medina år 622, fick ordet ”jihad” en ny innebörd. Nu fick Muhammed mer och mer erkännande och makt i Medina. Med sin nya ställning som religiös ledare och militär befälhavare kunde han lätt börja krig mot tre av de största judiska stammarna som bodde i Medina, och mot åtskilliga arabiska stammar i och omkring staden. Nu börjar ”jihad” mer och mer betyda ”kamp” eller ”strid”. Det uttrycks tydligt i sura 47:4: ”Då ni möter förnekarna i strid, låt svärden falla över deras huvuden till dess ni har tvingat dem på knä; tag därefter de överlevande till fånga. Sedan kommer den tid då ni skall ge dem fria, godvilligt eller mot lösen ... Och vad dem beträffar som stupar i kampen för Guds sak, skall han inte låta deras handlingar bli förgäves.”

Enligt sura 49:15 är det viljan att utkämpa ”jihad” som visar om någon har sann tro: ”Inga

andra än de som tror på Gud och Hans Sändebud och som inte vacklar i tron och de som kämpar för Guds sak med sina ägodelar och med livet som insats är verkliga troende; det är de som är uppriktiga i sin bekännelse av tron.” (49:15)

PARADISET FÖR MARTYRER?

Även den muslimska traditionen prisar ”jihad”: ”’Jihad’ är en av portarna till paradiset” eller ”’Jihad’ är en handling av ren uppoffring” (för Gud). Sådana verser tycks utlova att martyren får komma in i paradiset för att han utkämpat ”jihad”. På många ställen verkar Koranen uttrycka att när en martyr dör, kan han komma in i paradiset direkt efter döden: ”Då ni möter förnekarna i strid, låt svärden falla över deras huvuden ... Och vad dem beträffar som stupar i kampen för Guds sak, skall han inte låta deras handlingar bli förgäves; Han skall leda deras steg och ge dem sinnesstyrka och inre lugn och föra dem till paradiset som Han har låtit dem veta.” (sura 47:4–6)

Det har alltid funnits självmordsbefallningar även utanför islam, t.ex. de japanska kamikazepiloterna i andra världskriget.

Men islam har en viss potential, på grund av löften i stil med att ”’Jihad’ är en av portarna till paradiset”, som muslimsk tradition säger. Dessa löften uttrycker tydligt att självmordsattacker har ett samband med evig frälsning, för i islam är en ”vanlig” troende alltid osäker på om han kommer att bli räddad eller inte, eftersom Gud är allsmäktig och oförutsägbar och det slutliga beslutet är upp till honom.

”Med sin nya ställning som religiös ledare och militär befälhavare kunde han lätt börja krig mot tre av de största judiska stammarna som bodde i Medina, och mot åtskilliga arabiska stammar i och omkring staden.”

”JIHAD” PÅ MUHAMMEDS TID

Bland muslimska teologer finns det inget tvivel om att Muhammed efter sin flytt till Medina (”hijra”) år 622 krigade mot dem som inte ville godta islam eller erkänna honom själv som Guds budbärare. Från år 622 och framåt ansåg Muhammed att islams största fiender var judarna, men i allt högre grad även de kristna och olika arabstammar som inte överlämnade sig till honom.

Judarna var för Muhammed huvudsakligen politiska motståndare. Han såg dem som ett hot mot honom på grund av deras stora antal och att de drev gäck med honom för att de inte godtog hans anspråk på att vara en Guds budbärare. Han jagade ut dem ur Medina, dödade flera hundra män även efter att de hade gett upp, och sålde många kvinnor och barn som slavar.

Länge hade Muhammed förväntat sig att de kristna skulle godta hans läror. När de förhoppningarna inte infriades, förvandlades hans första positiva intryck av de kristnas fromhet, kärlek och ödmjukhet mer och mer till avsmak. Nu fördömde han de kristna på grund av deras tro på treenigheten och att Jesus var Sonen, något som i Muhammets ögon var polyteism och avgudadyrkan. Eftersom antalet kristna var jämförelsevis

”Länge hade Muhammed förväntat sig att de kristna skulle godta hans läror. När de förhoppningarna inte infriades, förvandlades hans första positiva intryck av de kristnas fromhet, kärlek och ödmjukhet mer och mer till avsmak.”

litet, angrep inte Muhammed dem i strid utan fördömde dem bara teologiskt, och kallade dem ”otrogna” som kunde vänta sig helvetets eld: ”De som säger: ’Gud är Kristus, Marias son’ ... Gud utestänger den från paradiset som sätter medhjälpare vid Guds sida och Elden skall bli hans sista hemvist. För [dessa] syndare finns ingen hjälpare. De som säger: ’Gud

är den tredje av ett tretal’ förnekar sanningen – ingen annan gud finns än Gud, den Ende. Och om de inte upphör med sina påståenden, kommer de bland dem som yttrar dessa händelser förvisso att drabbas av ett plågsamt straff.” (5:72–73)

Muhammed medgav att judar och kristna redan hade fått en uppenbarelse från Gud, så i hans ögon var de inte riktigt som de arabiska polyteisterna. Men enligt hans uppfattning hade judar och kristna

med tiden förändrat och förvanskat sin uppenbarelse. Koranen varnar också muslimerna för att ha kristna som vänner: ”Troende! Välj inte judar och kristna till era bundsförvanter – de stöder och skyddar varandra – och den av er som söker deras stöd och skydd blir en av dem. Gud vägleder inte de orättfärdiga.” (5:51)

”JIHAD” MOT ”KRIGETS HUS” EFTER MUHAMMEDS DÖD

På 1000-talet utvecklade den berömde sunni-muslimske teologen al-Mawardi en teori, som har vunnit stort erkännande i den muslimska världen och fortfarande lever idag. al-Mawardi delade upp världen i två delar: ”islams hus” (på arabiska ”dar al-islam”), där islam och dess lagar är etablerade, och ”krigets hus” (på arabiska ”dar al-harb”), där islam ännu inte härskar.

Den uppdelningen finns inte vare sig i Koranen eller i muslimska traditioner. I den här teorin är ”islams hus” i konstant krig mot ”krigets hus”, ett krig som är rättfärdigat, ”jihad”, tills ”krigets hus” har besegrats och förvandlats till ”islams hus”. ”Krigets hus” har ingen rätt att existera som sådant sida vid sida med ”islams hus”, och ska omvandlas till det andra huset så snart som möjligt.

”Men enligt hans uppfattning hade judar och kristna med tiden förändrat och förvanskat sin uppenbarelse.”

FRED MED ”KRIGETS HUS”

Muslimska teologer menar att striderna kan upphöra för ett tag, som Muhammeds historiska exempel visar. Ibland när seger verkade ouppnåeligt ingick han fredsfördrag med sina fiender, t.ex. det välkända ”fördraget i Hudaibiya” med Mecka år 628, som garanterade en tio år lång period av fred. Men Muhammed kände ingen plikt att hålla det fördraget, för följande år 629 insåg han att han kunde vinna över sina partner i slaget vid Hunayn och bröt därmed fredsfördraget. Han segrade och var till slut fri att återvända till sin födelseplats Mecka, som hade varit omöjligt område för honom i många år, på grund av invånarnas fientlighet. Muhammed såg uppenbarligen inte fördraget som något bindande, eftersom det ur hans synvinkel bara var ett fördrag med ”otrogna”.

INBJUDAN TILL ISLAM – ISLAMISK ”DA’WA”

Islam är en mycket aktivt missionerande religion, som hela tiden bjuder in icke-muslimer att konvertera till islam. Denna ”inbjudan” anses även den vara ett slags ”jihad”, eftersom konverteringar innebär att islam växer. Idag går kallelsen till islam (på arabiska ”da’wa”) ut i form av litteratur och traktat (delas ut på bokmässor och på universitetscampus), i diskussionsgrupper på universiteten, genom utdelning av Koranen, pro-islamiska webbsidor på internet, ungdomsläger, sportgrupper, kvinnoträffar, tidningar, böcker, deltagande i kristna möten där man försöker tala för islam, besök hos fångar i fängelser där man bygger upp vänskapsband etc. Men det finns också särskilda inbjudningar till moskéer på vissa dagar, och interkulturella/interreligiösa äktenskap är ett verktyg för att sprida islam, eftersom hastigheten i sådana äktenskap ofta konverterar. I vissa länder, särskilt i Afrika, är sociala hjälpprogram (skolor, sjukhus etc.) begränsade enbart till muslimer och tillgängliga endast på villkor att man konverterar till islam.

Extremistiska, politiskt aktiva grupper som

anser att ”kallelsen till islam” också är riktad mot västvärlden, och tillämpar teorin om uppdelningen mellan ”krigets hus” och ”islams hus”, drar slutsatsen att tiden nu är mogen för politisk handling.

STÄLLNINGEN FÖR ”BOKENS FOLK” (JUDAR OCH KRISTNA) INOM ISLAM

Judar och kristna, ”bokens folk” som Koranen kallar dem (på arabiska ”ahl al-kitab”) har alltid haft en särskild ställning i länder som erövrats av islam. De var så att säga ”skyddslingar” (på arabiska ”dhimmis”), d.v.s. de blev inte tvingade att konvertera till islam personligen, men var tvungna att betala en viss summa pengar som kapitationsskatt (på arabiska ”jizya”) och ibland också som markskatt (arabiska ”haradj”). Det var ett sätt att köpa sig fri från att behöva konvertera till islam (enligt sura 9:29).

Många skriftliga källor berättar att de muslimska härskarna ofta försökte minimera de kristna minoriteternas antal, och erbjöd förmåner om de konverterade eller gjorde tillvaron lättare för konvertiter. Kristna skulle alltid vara andra klassens medborgare, vanligtvis i underordnad ställning, ofta förödmjukade, och endast tolererade istället för att godkännas som likvärdiga kompanjoner. Judar och kristna har behandlats olika i olika muslimska länder och tidsperioder. På en del ställen och i vissa tider kunde de leva ganska bra i fred. Men för det mesta utsattes de kristna för påtryckningar, inskränkta rättigheter och ibland våld (t.ex. övergreppen och morderna på kristna i Indonesien och övre Egypten) med ursäkten att de kristna hade provocerat fram konflikterna genom opassande uppförande.

Icke-muslimer kommer alltid att ha en underprivilegierad status i den muslimska världen, även om levnadsförhållandena i viss mån kan variera. Det har många orsaker: kristna och judar och deras ”avgudadyrkande” tro har ingen rätt att existera som sådan enligt många framstående muslimska teologer, Muhammed har själv visat

hur man ska behandla ”bokens folk”, det finns många koranverser som förordar att man använder våld eller kallar icke-troende till islam, och så finns de olika teorierna och åsikterna hos muslimska teologer till följd av allt detta. Icke-muslimerna får därför bara begränsade mänskliga och sociala rättigheter och kan rentav bli aktivt

”Många islamiska länder försöker kämpa mot extremistiska islamiska grupper verksamhet, därför att de är ett hot även mot deras egna regeringar.”

brukar skyddsåtgärderna mot attacker vara mycket mindre angelägna.

”JIHAD” IDAG?

Om vi bokstavligen tillämpar samma mönster som de islamistiska grupper som delar in världen i ”islams hus” och ”krigets hus”, så ska förmodligen västvärlden anses vara ”krigets hus”, även om det inte automatiskt innebär att det måste bli en väpnad strid. Ur den extremistiska synvinkeln har den icke-muslimska världen som sådan inte någon rätt att existera. I extremisternas ögon bekräftas det perspektivet av det moraliska förfallet i västvärlden.

”AVTALETS HUS”

Det finns också muslimska teologer som tror att Tyskland, och övriga västländer, inte ingår i ”krigets hus” och till och med kan betraktas som nästan muslimska länder, så länge muslimer kan utöva sin tro fritt i de länderna och har samma rättigheter som andra medborgare. Andra teologer tycker att det bara är fredlig spridning av islam som är motiverad idag.

HJÄRTATS OCH TUNGANS ”JIHAD”

Det finns en stor oenighet bland muslimska teologer när det gäller om detta krig ska utföras idag, och i så fall på vilket sätt. En del teologer, särskilt mystiker och vissa shiiter, tror att det sanna ”jihad” innebär att man lever sitt dagliga liv enligt islams lagar och tar dessa lagar på allvar. Detta skulle vara ”hjärtats och tungans och händernas jihad”, som enligt dem är vida överlägset ”svärdets jihad”.

Problemet med frågan om ”jihad” är att det finns många olika tolkningar av plikten att utkämpa det. Det har att göra med både Muhammads eget exempel och hans behandling av icke-troende (först fredligt predikande, därefter strid), de olika koranställena som förespråkar antingen fridfullt förkunnande av islam eller militär konfrontation, de olika sederna bland muslimska härskare när det gäller behandlingen av icke-muslimer, avsaknaden av en hög undervisande auktoritet i den muslimska

”Problemet med frågan om ”jihad” är att det finns många olika tolkningar av plikten att utkämpa det.”

världen, samt den världens föränderliga inre och yttre politiska villkor. Politiskt aktiva grupper kan motivera sina handlingar med koranverser som kallar till våldsamma drabbningar (svärdets ”jihad”). Samtidigt kan mystikerna och de som anser att det inåtvända sökandet efter Gud är islams riktiga centrala punkt, och betonar det fredliga syftet med jihad, även de hävda att de följer den ”sanna” islamiska vägen.

TERRORISTATTACKER OCH VÄSTVÄRLDEN: OLIKA UPPFATTNINGAR OM ÖST OCH VÄST

På sistone har man kunnat höra vissa muslimska röster som inte har fördömt terroristattackerna den 11 september 2001. Märkligt nog har det bland dem framförts olika förklaringar där man lagt skulden för attackerna på ”sionisterna” eller

Mossad, CIA, den amerikanska maffian etc. ”Nu vill de beskylla hela arabvärlden för katastrofen”, sade en egyptier i en intervju. Och det är inte bara en enstaka åsikt, utan en uppfattning bland många muslimer i Främre orienten och Mellanöstern.

USA och Israel har själva antytt att det är vanligt att tänka så, för att kunna skuldbelägga den muslimska världen och angripa den. Det fanns t.o.m. en notis i pressen där det uppgavs att 400 (eller 4 000) judar stannade hemma från jobbet i World Trade Center den 11 september, därför att judarna kände till attackerna i förväg!

ISLAMIS ÖVERLÄGSENHET

Ett av skälen till de här ”förklaringsmodellerna” återfinns i den muslimska eller Mellanösterninriktade ”världsbilden”, som skiljer sig mycket från det västliga perspektivet. Redan i Koranen finner vi påståendet att muslimerna ”... utgör det bästa som fått uppstå bland och för människorna” (sura 3:110) och därmed är åtskilda från kristna och judar. Muhammed är enligt den muslimska synen den siste och viktigaste profeten, som förkunnats av både Adam, Abraham, Mose och Jesus! Muhammed kallar alla, även de kristna, att omvända sig till den sanna islamiska religionen. Islam ses som mänsklighetens första religion, som har funnits ända från början och är den enda som kommer att bestå i evighet, därför att ”för Gud är den sanna religionen underkastelse”, som ju är vad ordet islam betyder (3:19).

VÄSTVÄRLDEN SOM ETT DÅLIGT OCH AVSKYVÄRT EXEMPEL

Med den här synen i åtanke är det väldigt svårt för politiskt aktiva muslimer att acceptera att väst har en mäktigare ställning på jorden än den muslimska världen. Västerlandet har den ekonomiska och militära makten, men enligt vissa extremister har de ingen rätt att styra över världen, vare sig ur religiös eller moralisk synvinkel. Inte religiöst sett, eftersom kristendomen (som västvärlden identifieras med) är en religion som bara kommer

att finnas under en begränsad tid, medan islam är den bästa, förnuftigaste, heligaste, mest moraliska och eviga religionen, som behagar Gud mest. Och moraliskt sett innehar inte västerlandet någon rätt att styra världen, eftersom islamisterna är väl medvetna om – som de uppfattar det – den utbredda omoralen i det västerländska samhället (homosexualitet, prostitution, abort, skilsmässor, splittrade familjer etc.). De drar slutsatsen att islam är den enda lösningen för detta samhälle, som de anser vara syndigt, pluralistiskt och ondskefullt; ett samhälle som saknar mål och vars kollaps är nära förestående.

I många islamistiska grupperns ögon är väst redo att tas över av islam. De är bara inte överens om på vilket sätt de västerländska samhällena ska förändras. En del vill uppnå målet genom fredligt missionerande, andra slåss för erkännande och lika rättigheter för islam, och åter andra tycker att det är dags att frigöra världen från västerlandets ”orättvisa” och ”orimliga” styre, även om det betyder krig.

”De drar slutsatsen att islam är den enda lösningen för detta samhälle, som de anser vara syndigt, pluralistiskt och ondskefullt; ett samhälle som saknar mål och vars kollaps är nära förestående.”

DEN MUSLIMSKA VÄRLDENS DILEMMA

Ett annat, nästan okänt tänkesätt hos vissa islamister har att göra med deras djupt rotade känslor av att vara underlägsna och förödmjukade av väst. Kolonialtiden, som ses som en direkt fortsättning på korstågen, finns fortfarande i hög grad kvar i det östliga minnet, och idag ser många muslimer USA:s ingripanden i den muslimska världen som en fortsättning eller en upprepning av gångna tiders förtryck. Den uppfattningen tycks bekräftas när USA t.ex. stöder olika muslimska grupper som är i konflikt med varandra,

som fallet verkade vara under Sovjets invasion av Afghanistan. Då hjälpte USA talibanerna, som numera är deras främsta motståndare. Även ekonomiska och infrastrukturella biståndsprogram anses som en medveten förnedring från västvärldens sida.

En klimax på dessa förödmjukelser var den gången då USA stödde Saudiarabien i Gulfkriget 1991. Det blev en chock för den saudiska befolkningen, särskilt för dem som inte hade tillgång till

”Kolonialtiden, som ses som en direkt fortsättning på korstången, finns fortfarande i hög grad kvar i det östliga minnet...”

västerländska idéer eller västerländsk livsstil. De amerikanska soldaterna som gick in i deras land var icke-muslimer, kristna, och de hade med sig biblar som är förbjudna i Saudiarabien, och kanske hade de rentav

alkohol, griskött och blod, som kunde göra landet rituellt orent. Plus att några av dem kanske levde i utomäktenskapliga förhållanden, som är strängt förbjudna enligt islamisk lag. Som soldater respekterade de inte de saudiska klädreglerna, och det var till och med kvinnliga soldater med, som körde bilar – även det något fullständigt otänkbart för saudiska kvinnor. Saudiarabien befann sig i dilemmat att vara i desperat behov av hjälp från väst, men samtidigt tvungna att fördöma den västerländska omoraliska livsstilen och den kristna religionen.

Usama bin Ladin uttalade sig om det amerikanska ingripandet i Gulfkriget: ”Det här pågående anfallet är utan tvekan ett bevis för att Storbritannien och Amerika har skickats av judarna och staten Israel för att splittra den muslimska världen på nytt, göra dem till slavar och råna dem ... I det här landet, där Muhammed föddes och Koranen blev uppenbarad för honom, möter vi nu icke-troende överallt ... Situationen är mycket allvarlig. De styrande har förlorat sin makt. Vi muslimer bör fullfölja vår plikt, när nu de styrande här

i området har gett efter för situationen. De här länderna tillhör islam, inte dem som styr.”

Det här är ord som uttrycker hjälplösheten hos det förnedrade ”offret” som står inför en ”invasion” av en illegitim makt.

Pakistan står inför samma konflikt just nu. Deras militäre ledare Pervez Musharraf försöker stå på god fot med väst, samtidigt som han måste förklara för sitt eget folk och Pakistans islamistiska majoritet varför han föredrar att liera sig med ett västligt styre istället för att välja solidaritet och muslimskt brödraskap i Afghanistan.

Det är inte så konstigt att Israel, en judisk stat – judarna är ju redan skarpt fördömda och föraktade i Koranen – som nu står under det mäktiga Amerikas beskydd, ses som en riktig plåga av många muslimer, och som ännu mer än så av extremisterna. Därför bildas också konspirationsteorier som låter ologiska i väst, men som blir fullt förstaeliga om vi tittar närmare på de extrema islamistiska gruppernas ”världsbild”.

UPPFATTNINGEN OM HEDER OCH VANÄRA I MELLANÖSTERN

Uppfattningen om heder och vanära i Mellanöstern har stor betydelse för hur muslimerna tänker. Västvärldens överlägsenhet och den muslimska världens hjälplöshet anses vara en förlorad heder. I väst kan vi knappast förstå hur viktigt begreppet heder är i Mellanöstern och på vilka sätt den hedern kan hotas. Hedern är viktigare än livet. Kvinnor är ansvariga för en familjs heder. Genom sitt uppförande kan de antingen upprätthålla eller fördärva hedern för sina familjer. Om en kvinna har förstört sin familjs heder, finns det inget hon kan göra för att ta tillbaka den. Hennes man, far, bror eller farbror måste vinna familjens heder tillbaka, något som alltid är förknippat med drastiska åtgärder, kanske till och med att mörda hustrun, modern, system eller brorsdottern.

Ett exempel på drastiska reaktioner på offentlig förlust av heder och på vanära var en intervju med fadern till en av de förmodade terroristerna, en av piloterna på flygplanen som kraschade in i

World Trade Center. Muhammad al-Attas far, som sades ha tappat kontakten med sin son ett och ett halvt år tidigare, blev mycket arg och irriterad när han konfronterades med misstanken att

”För i den muslimska världen är en familj alltid mycket angelägen om att inte förlora sin heder – ingen kan leva utan den.”

sonen kanske hade haft något att göra med flygplanskapningarna. Hade han setts kvällen innan i en bar och druckit alkohol? Omöjligt! ”Det är samma sak som om en from be-slöjad jungfru skulle ta in prostituerade i Egypten!” Den jämförelsen med sexualitet gör det tydligt för alla arabiska öron hur djupt förolämpad han kände sig!

Muhammad al-Attas far upplevde att han hade blivit utskämd offentligt på grund av dessa direkta anklagelser. Öppen vanära på grund av misstankar från väst leder alltid till mycket starka reaktioner!

För i den muslimska världen är en familj alltid mycket angelägen om att inte förlora sin heder – ingen kan leva utan den. En av försvarsmekanismerna blir då att lägga skulden på andra. Olösta problem och konflikter i Mellanöstern (arbetslöshet, kris i utbildningsväsendet, bristfällig infrastruktur, korruption, överbefolkning, ekonomiska brister) skylls på västvärldens existens eller dess förmodade konspiration mot den muslimska världen: att väst gör sitt bästa för att skada och till och med förstöra Mellanöstern. Det är därför vi i samband med terrorattackerna hör så många konspirationsteorier, som för icke-muslimer låter så ologiska.

SLUTSATSER

Det är ett faktum att många brott har begåtts i kristendomens namn. Oskyldiga har dödat och ingen kan förneka korstågen. Men dessa ”religionskrig” har så att säga alltid stått i kontrast till bibliska lärdomar, och till den som kallar sig själv ”fredsfurste”. Kristen mission i sann me-

ning får aldrig innebära något annat än att vi, genom våra ord och gärningar mot vår nästa, kärleksfullt bjuder in människor till den ende som kan ge sann kärlek åt mänskligheten. ”Alla som griper till svärd skall dödas med svärd”, och ”Stick tillbaka ditt svärd” (Matt 26:52) är inte bara Jesu sista ord innan han tillfångatogs och sedan dog. Det är också en markering av det kristna budskapet, som avvisar alla former av våld och lär ut respekt för andra. Ja, det lär oss till och med att sätta vår broder högre än oss själva.

Muslimska teologers analys av det sjukliga västerländska samhället är något som kristna till viss del tyvärr bara kan instämma i. Men fred i ett samhälle kan aldrig komma genom att man låter svärdet styra, förtrycker minoriteter och upprättar islamisk lag över mänskligheten. Det är bara när människor finner frid med Gud och med sig själva, som de också kan leva i fred med sin omgivning.

För terroristgrupper å andra sidan är det lätt att tolka vissa ställen i Koranen som uppmaningar till våld och krig mot de otrogna, uppmaningar som anses gälla än idag, och hitta stöd i hur Muhammed själv behandlade sina fiender. För närvarande upplever dessa grupper att den muslimska världen lider av en ny ”förnedring”, som den dekadenta västvärlden är ansvarig för.

”Men dessa ’religionskrig’ har så att säga alltid stått i kontrast till bibliska lärdomar, och till den som kallar sig själv ’fredsfurste’.”

Så länge västvärlden inte förstår de här extrema islamistiska gruppernas sätt att tänka, kan vi inte göra mycket för att undvika fler attacker. Under de senaste 40 åren då muslimska arbetstagare har kommit till Tyskland och vuxit i antal till 4,3 miljoner (beroende på deras höga födelsetal och anhöriginvandring) har vi i allmänhet inte försökt tillräckligt mycket att förstå de olika gruppernas teologiska och ideologiska bakgrund. Och vi har verk-

ligen inte satsat tillräckligt på personliga relationer.

I början var det begreppet ”gästarbetare”, någon som förr eller senare skulle återvända till sitt hemland, som förhindrade utvecklingen mot integration. Men på 80- och 90-talet blev det fråga om andra och tredje generationens invandrare, och det stod klart att dessa tyska muslimer inte tänkte återvända till hemländerna. Tyvärr ändrade inte heller då det västerländska samhället sin inställning till ”gästarbetarna”. Samtidigt blev många muslimer mer och mer reserverade och drog sig undan från det tyska samhället. I Storbritannien har ett parallellt samhälle redan tagit form. Muslimer kräver att muslimska medborgare döms enligt islamiska lagar istället för de västerländska brittiska. Här ser integrationen ut att ha misslyckats!

Vi kan inte komma ifrån att vi måste börja tänka i nya termer, och försöka hitta nya lösningar för att leva tillsammans. Kristna borde fundera på hur de vill hantera utmaningen från islams närvaro i Europa, odla relationer och ta reda på mer om islam, samt bjuda in sina muslimska grannar att möta ”fredsfursten”.

Christine Schirmacher är M.A. och fil. dr i islamologi vid universitetet i Bonn, Tyskland. Hon föreläser i islamologi vid Bonns universitet, samt är professor och chef för avdelningen för islamologi vid Whitefields teologiska seminarium, Lakeland, Florida. Som ledare för den tyska Lausannerörelsens islaminstitut håller hon seminarier om islam i kyrkor och i sekulära organisationer. Hon är även talesperson i frågor gällande islam åt Evangeliska Världsalliansen.

Christine Schirmacher är författare till en standardintroduktion till islam i två delar, samt till böcker och åtskilliga artiklar i tyska, engelska, franska och nederländska tidningar. Konferensföreläsningar och studieresor har fört henne till många muslimska länder, som Iran, Syrien, Egypten och länder i Afrika. Hennes främsta

forskningsområden är islamisk fundamentalism, islams politiska system, folklig islam, mänskliga rättigheter inom islam, komparativ islam och kristendom samt shiitisk islam.

Svensk översättning: Carl-Henrik Hammarlund.

Denna resurs återges med tillstånd från författaren.

SEA Papers är Svenska Evangeliska Alliansens (SEA) månatliga artikelserie inom evangelikal teologi och etik. SEA är ett nätverk av kristna tvärs över samfundsgränserna. Vår vision är:

- att bygga ett nationellt nätverk av evangelikala kristna i Sverige, som tillsammans och i sina olika sammanhang utvecklar och bidrar med evangelikal teologi och tillämpar den i församlingsarbetet, i den teologiska debatten och i samhällsdebatten
- att vara en konstruktiv kraft som i öppenhet, dialog och debatt driver ett evangelikalt perspektiv
- att förmedla impulser från och kontakter med den växande världsvida evangelikala gemenskapen

SEA:s teologiska bas utgörs av Lausannedeklarationen.